

Специфіка методики викладання правових дисциплін у технічних вузах

Остапенко О.Г.,

к.ю.н., доцент кафедри економічної теорії і права ХНАДУ,

м. Харків, Україна

Професійна майстерність викладача включає елементи надання матеріалу, який повинен не тільки мати теоретичні положення визначення проблемних питань усіх ключових галузей права, які викладаються як структурні елементи правознавства, але і мати практичну спрямованість, виходячи зі складності визначення окремих положень окремих галузей права, неоднозначного визначення теоретичних точок зору на застосування правових норм у діяльності суб'єктів правовідносин. Підготовка студентів неюридичних вузів потребує нових підходів, застосування методики викладання, яка повинна мати підґрунтя якісного, точного, обґрунтованого викладання матеріалу, який є не тільки об'ємний та важкий для освоєння, але має практичні аспекти. Викладання даного матеріалу повинно проводитися таким чином, щоб передати студентам не тільки теоретичні положення чинного законодавства, його наукові позиції, але практичний досвід використання теорії під час практики застосування конкретних галузевих норм.

Сучасна система педагогіки, незважаючи на зміни в складі освіти залишається застиглою та носить кількісний зміст. Проблема полягає в тому, що сьогодні студенти не мають зацікавленості у надбанні професіональних вмінь та навичок юридичного характеру, оскільки він не може навіть висловити свою думку з теоретичних положень, які застосовуються на практиці.

Система педагогічних технологій юридичної освіти характеризується відмовою від авторитарної педагогіки на користь особистої, яка орієнтована на визначення прав людини і громадянина, які закріплені в Конституції України. Провідна мета диверсифікації правової освіти полягає у створенні умов для навчання і вдосконалення елементів знань, вмінь, навичок кожного студента, з урахуванням індивідуальних особливостей та здібностей.

У дидактиці (від грец. *didaktikos* – повчальний, що належить до навчання) вищої школи виділяють наступні основні принципи навчальних занять, головна мета яких пов'язана з підготовкою професійних кадрів: неприпустимість одноманітності методичних прийомів і засобів навчального впливу на студентів; чітка системність кожного навчального заняття як комплексної системи організаційної, навчально-виховної діяльності викладача в єдності з навчально-пізнавальною діяльністю студентів (слухачів), спрямованої на досягнення мети засвоєння дидактичних вимог державного стандарту; оптимальне поєднання принципів традиційного та інноваційного навчання; висока правова і загальна культура викладача вищої школи, що виступає в особі педагога, вченого та наставника, який формує майбутнього фахівця.

Такий підхід до вивчення матеріалу дисципліни спрямований на подальше удосконалення підготовки студентів. За формування у студентів відповідальності за вивчення предмету несе лектор, який повинен надати матеріал таким чином, щоб лекція дала можливість слухачу до творчого підходу та практичних роздумів.

Отже, лектор повинен не тільки знати предмет, але і наводити приклади практичного його використання; мати достатній рівень ерудиції для його доведення; бути компетентним, вільно володіти відповідним навчальним матеріалом; своєрідний багаторазовий інформаційний запас теоретичних положень науки, прикладів практики, можливості надати життєві приклади; наявність самостійних результатів в науково-практичній роботі; визначення нових ідей, які кожним новим кроком науки та техніки дають можливість використовувати їх результати; вміння забезпечити дохідливий, захоплюючий виклад теоретичного матеріалу; авторитет лектора повинен включати до себе його досвід роботи не тільки практики, але і теоретичні положення його роботи; лектор повинен вільно володіти повною мірою педагогічної майстерності.

Форма навчального процесу передбачає проведення лекцій і семінарських занять. Основними елементами лекції традиційно є: вступ, виклад загального, основного матеріалу, висновок, постановка питань з боку студентів після

закінчення лекційного матеріалу. Глибина і ефективність лекцій істотно зростають, якщо викладач вимагатиме від студентів попереднього прочитання відповідного розділу підручника перед проведенням лекції, що підвищить якість знань і призведе до перетворення студента з пасивного слухача в активного учасника лекції. На жаль, сьогодні у неюридичних вузах це залишається мрією викладача, не зважаючи на те, що за навальною програмою на самостійну роботу студентів відводиться інколи більше 50% відведеного часу.

Проведення лекції включає логічно послідовний, систематизований виклад наукових знань, практичного курсу та схематичних матеріалів у вигляді таблиць, схем, роздрукованих питань. Студенти отримують матеріал з метою не тільки його огляду, але для подальшого внесення до конспекту лекцій, що надає можливість більш чіткого отримання відповідних знань та виховання у студента елементів творчого мислення.

Особливістю лекційного процесу є наявність декількох типів лекцій. Їх можна класифікувати як вступні, де лектор повинен надати матеріал щодо загальних положень теорії та практики, визначити принципи, функції, форми та стадії викладення матеріалу. Поєднати теорію та практику їх реалізації, таким чином, щоб методично забезпечити та визначити головний факт викладеного матеріалу, на його підставі скласти схему розгляду всього курсу.

Методика проведення лекцій поділяється таким чином: інформаційно-пояснювальна лекція, проблемна лекція, лекція із запланованими помилками, лекція – бесіда та інше.

Для більш ефективного проведення лекції для студента, який повинен з лекції використати весь матеріал для підвищення рівня своїх знань, з урахуванням сучасних вимог, що пред'являються до підготовки фахівців, а також певного відставання підручників, навчальних посібників у зв'язку зі змінами, які відбуваються в законодавстві, в країні значно підвищується роль практичних занять, самостійної роботи студентів під час вивчення правових дисциплін.

Практичні заняття повинні бути забезпечені матеріалами, що відображають практику застосування галузевого законодавства. У методичних вказівках для цього пропонуються завдання з вирішення ситуаційних завдань. Цінність практичних занять як форми навчання полягає в тому, що вони передбачають самостійне вивчення студентами літератури та нормативних актів. При цьому вони мають можливість проявити свою індивідуальність, самостійне мислення, здатність відстоювати свою позицію. Характеризуючи цінність цих занять, слід зазначити, що викладач найбільш повно реалізує тут свою функцію вчителя, під його керівництвом слухачі не тільки здобувають знання і необхідні вміння самостійно визначати свою позицію в дискусіях, але і засвоюють юридичну термінологію, елементи юридичної культури, а також поважне ставлення до закону і один до одного.

Мета практичного заняття є навчання студентів професійним навичкам роботи з нормативними актами в реальній ситуації, умінню використовувати інформацію для захисту своїх прав і складати елементарні процесуальні документи.

Методика проведення практичних та контрольних занять поділяється на дві головні частини: методика підготовки до заняття і методика безпосереднього ведення заняття. Методика підготовки до практичних занять передбачає підготовку планів проведення занять та методичних рекомендацій для слухачів. Методична розробка (план) для проведення практичного заняття у викладача має бути на кожному занятті. Ці плани щорічно повинні переглядатися і при необхідності коригуватися з урахуванням змін поточного законодавства і нових публікацій.

Підготовка викладача до проведення заняття має першорядне значення, не зважаючи на його досвід. По-перше, викладачу необхідно опрацювати тему заняття із залученням нормативних матеріалів, судової та слідчої практики, літературних джерел. По-друге, він має вирішити всі задані завдання та проблемні ситуації, передбачити, щоб уникнути несподіванок, можливі варіанти, які можуть запропонувати студенти. Викладач повинен бути готовий відповісти на будь-які питання, що стосуються змісту кожного завдання. По-

третє, необхідно ретельно підготувати план проведення заняття. З цієї мети необхідно: а) уточнити мету заняття і метод його проведення; б) визначити характер, зміст і обсяг практичних умінь і навичок, які повинні виробити слухачі протягом заняття; в) визначити матеріал, який необхідно надати студентам під час проведення практичного заняття, їх роль та методику використання; г) продумати можливі зміни плану, визначити, які теоретичні питання слід розглянути до вирішення завдань; д) скласти і відпрацювати вступне слово, висновок по заняттю тощо. Необхідно запитати по даній темі всіх студентів для перевірки їх знань, але при цьому слід забезпечити рівність участі всіх студентів в роботі та перевірку рівня їх підготовки до занять. Завдання слід підібрати таким чином, щоб на їх основі можна було б обговорити кілька важливих питань теми. Крім того, пропонується провести роботу з групою перед заняттям: а) отримати інформацію про її склад і підготовленість до заняття в цілому; б) відповісти на питання, дати поради та рекомендації на самопідготовку щодо контрольних питань, технології виконання практичних завдань; в) провести групову або індивідуальну консультацію.

Найважливіше методичне значення має навчання студентів вимогу вирішувати завдання на основі грамотно поставлених питань. На кожне питання завдання має бути дана чітка відповідь. Рішення задач – практичних ситуацій повинно завершуватися підбиттям підсумків обговорення рішень однієї або всіх завдань, ситуацій. Викладач повинен дати коротку і чітку оцінку рішень (виступів) кожного слухача, відзначити слухачів, які дали глибокі, правильні відповіді, показати, в чому полягали помилки інших.

В кінці заняття підводяться підсумки в цілому. Викладач дає оцінку роботи всієї групи, вказує на рівень її підготовки до даного заняття.

Таким чином, процес вивчення предмета є двостороннім взаємовідношення між викладачем та студентом. Якість вивчення предмету залежить не тільки від професійної підготовки викладача, а від підготовки студента сприймати навчальний матеріал, можливість його аналізу, надавати пропозиції та ін.

Підготовка студента може визначатися практичним інтересом студента, пов'язаним з його майбутньою спеціальністю, а також з актуальністю окремих проблем в області права.

ЗАЯВКА

на участь у Міжнародній науково-практичній конференції,
присвяченій 85-річчю від дня заснування ХНАДУ
«Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів»

Прізвище	Остапенко		
Ім'я	Олена		
По батькові	Геннадіївна		
Місце роботи (назва, адреса, телефон, e-mail)	ХНАДУ		
Вчене звання	К.ю.н.		
Науковий ступінь	доцент		
Посада	Доцент кафедри економічної теорії і права		
Назва статті	Специфіка методики викладання правових дисциплін у технічних вузах		
Секція	Сучасні методи викладання гуманітарно-природничих дисциплін нерідною мовою		
Форма участі в конференції	Очна (доповідь і публікація)	Заочна (тільки публікація)	Дистанційна (on-line участь і публікація)
Необхідність друкованого варіанта збірника	ТАК НІ (потрібне залишити)		
Необхідність надсилання збірника	ТАК		
Контактний телефон / факс	050-402-61-91		
Поштова адреса			
Електронна пошта (обов'язково)	ostap_1977@mail.ru		